

камери, штучний інтелект може документувати спортивні рухи з високою точністю, дозволяючи тренерам визначати навіть незначні відхилення у техніці, може індивідуально підібрати програму та план підготовки спортсмена до змагань, в режимі реального часу провести аналіз і скоригувати підготовку спортсменів до спортивних стартів.

Список посилань

1. Концепція розвитку цифрових компетентностей, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D1%82%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82
3. <https://chat.openai.com>
4. <https://bard.google.com>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-104>

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Кравчук С. М.

*старший викладач кафедри СГН та ФВ
Українська академія друкарства,
присяжна Шевченківського районного суду м. Львова
м. Львів, Україна*

Сучасна класифікація правових проблем втілення академічної доброчесності залежить від критеріїв, які можуть бути покладені в її основу та виглядає наступним чином: за суб'єктами правопорушень – педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти; здобувачі освіти; юридичні особи, які беруть участь у процесі навчання, викладання та провадження освітньої, наукової (творчої) діяльності та інші; за видами порушень (проявом поведінки, діянь) – плагіат, самоплагіат, інше неправомірне авторство, фальсифікація, фабрикація, конфлікт інтересів, порушення етичних норм, правил цитування, бібліографічного опису тощо; за видами галузевो-інституційної приналежності та за видами відповідальності щодо неї –

академічна, дисциплінарна, адміністративна, цивільна, кримінальна та інші (галузево-інституційний принцип).

Для забезпечення дотримання академічної доброчесності та запобігання її порушенням необхідно внести відповідні доповнення та зміни до певних галузей права України та окремих їх інститутів. Основними галузями для цього є цивільне право, трудове право, адміністративне та кримінальне право. Пропонуємо розглядати сучасне освітнє право як нову комплексну галузь, яка потребує наукової уваги. Слід розробити єдиний кодекс академічної етики, створити ефективну систему контролю та перевірки академічних текстів та інших об'єктів права інтелектуальної власності, передбачити заходи стимулювання дотримання академічної доброчесності та санкції за її порушення. Отже, особливу увагу необхідно приділити такому структурному елементу правової норми як заохочення. Окрім відомої проблеми оптимального визначення поняття академічної доброчесності, існує потреба уніфікації локальної відповідальності за її порушення, передусім щодо вищих навчальних закладів, оскільки у зв'язку з їх автономією її зміст набуває «розмитих форм». Інформаційне право, як комплексна галузь, повинна бути адаптована до правового регулювання інформаційної сфери відповідно до сучасних викликів, пов'язаних з розвитком цифрових технологій, боротьбою з фейковими новинами та дезінформацією, забезпеченням свободи слова з врахуванням академічної доброчесності. Включати відповідальність за її порушення, використання не власного авторського контенту, неправдиві дані та факти. Оновлення інституту відповідальності щодо порушення академічної доброчесності гостро потребують трудове, цивільне, адміністративне та кримінальне право. Авторське право, як окремий інститут цивільного права та новопостала комплексна галузь права з новим законом про авторське право, покликане забезпечити захист прав інтелектуальної власності авторів академічних текстів та інших об'єктів, регулювати питання цитування, перекладу, адаптації та інших способів використання чужих творчих досягнень. Необхідно встановити єдині вимоги до оформлення джерел і літератури. Так, нині в Україні діє ДСТУ 8302:2015 з урахуванням правок з приводу оформлення джерел, а Європейсько-державний простір послуговується стандартом APA, який фіксує міжнародний стиль оформлення наукових публікацій. У Кримінальному праві варто визначити та вдосконалити склади злочинів, пов'язані з порушенням академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, фабрикація та ін.). Особливої уваги потребує інститут кримінальної відповідальності за злочинні дії, які призвели чи могли призвести до значних негативних наслідків для освіти, науки, культури або держави загалом (значний рівень об'єкта суспільної небезпеки). Існує потреба об'єктивації нових адміністративних проступків.

Найвищий науковий доробок та сучасне право у цій царині є лише добрим стартом. Науковий термін «академічна доброчесність» є достатньо новим. А сумління та самоповага, які складають його основний зміст – вічні чесноти притаманні всій людській інтелектуальній діяльності. Специфіка – зумовлює потребу врахування особливостей цього досить складного явища та правого феномену.

Актуальною та неврегульованою правом держави проблемою нині постає питання академічної доброчесності при «співпраці» людини зі штучним інтелектом (далі – ШІ) різних рівнів. Це дуже цікава та актуальна тема, яка вимагає глибокого розуміння та аналізу. Академічна доброчесність як сукупність певних принципів для довіри до результатів навчальної та наукової діяльності чи інтелектуальної та творчої праці повинна бути передбачена та забезпечена для всіх. Так, добросовісна співпраця людини зі ШІ – це така співпраця, яка повинна комплексно враховувати етичні й правові норми та цінності обох сторін та спрямована на досягнення позитивних результатів для держави та суспільства загалом. Добросовісна співпраця людини з ШІ передбачає дотримання академічної доброчесності як з боку людини, так і з боку ШІ (доречно нагадати про науково-правову полеміку правосу́б'єктності машин з ШІ). Це означає, що людина та ШІ повинні використовувати та поширювати інформацію чесно, справедливо, виважено та відповідально, не порушуючи права інтелектуальної власності, не здійснюючи та не спричиняючи плагіат, фальсифікацію, фабрикацію, неправомірне авторство, конфлікт інтересів тощо. Повинні бути забезпечені права та свободи людини та, як мінімум, безпека ШІ. Це означає, що людина та ШІ повинні дбати про фізичні та психологічні гаразди один одного, де виключається шкода та загроз життю, здоров'ю, гідності, приватності, автономії, самореалізації людини тощо. Людина та ШІ повинні сприяти підвищенню якості та доступності освіти та науки для всіх зацікавлених сторін, збагачувати знання та культуру людства, розв'язувати актуальні проблеми держави та суспільства загалом. Для реалізації добросовісної співпраці людини з ШІ завжди буде необхідно враховувати розбіжності між їх природою, цілями, мотивами, інтересами та цінностями. Необхідно також встановити чіткі та справедливі правові норми та механізми регулювання такої співпраці на міжнародному та державному рівнях. Варто також розвивати етичну свідомість та культуру як у людини, так і у ШІ. Тільки за умови дотримання цих засадничих вимог можна досягти не лише академічно добросовісної, а й гармонійної та продуктивної співпраці людини з ШІ, а також самоосвіти людства загалом.